

výkladem, odporujícím jeho duchu a tendenci, třeba z nahodilých příčin v konkrétním případě, jako zde, dělník by to pokládal pro sebe za výhodné. Jde-li však o úraz podnikový, není žalovaný dle §u 46 úr. zák. z následků úrazu vůbec práv a § 1320 obč. zák. nepříjde na řadu.

Čís. 2215.

Jak dalece ručí dráha dle nařízení o koncesování železnic ze dne 14. září 1854, čís. 238 ř. zák. za poškození movitostí na sousedících pozemcích.

Bezvýjimečné ručení podnikatele za poškození třetího není obecnou zásadou tuzemského práva.

(Rozh. ze dne 30. ledna 1923, Rv I 749/22.)

Žalobkyně vykládala na železniční stanici len s vagonu na povozy. Jiskrou z komína projíždějící lokomotivy byl len, vyložený na povoze, zapálen a shořel. Žaloba proti dráze o náhradu škody byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

§ 10 písm. b) nař. ze dne 14. září 1854, čís. 238 ř. zák. předpisuje, že podnikatelstva drah jsou povinna: 1. nahraditi všecku škodu na statku veřejném i soukromém, která vzešla ze stavby dráhy, a 2. učiniti taková opatření, aby sousední pozemky, budovy atd. ani za stavby dráhy ani později škody neutrpěly, a jsou práva z takových poškození. Příklad 1. jest vyloučen, protože nejde o škodu způsobenou stavbou dráhy. Avšak ani ustanovení čís. 2 nelze na tento případ vztahovati. Vztahuje se sice na škody způsobené provozem dráhy (»později«), avšak to jen na škody, způsobené na předmětech, jež jsou s tělesem dráhy (trati) v neustálém spojení, jaké ovšem nezprostředkuje se jinak, než nepřetržitostí půdy (pozemků); to jasně vychází už ze slov »sousední pozemky, budovy atd.«, kteréž »atd.« zřejmě neznamena nic jiného než jiná zřízení na sousedních pozemcích se nalézající, třeba nespádala pod pojem budov, na př. kryty studní, ohrady, ploty, vždy ale zřízení, jež s přilehlými pozemky jako jejich příslušenství (§ 294–297 obč. zák.) v trvalém spojení se nalézají. To plyne také z výrazu »taková opatření«, jehož správný smysl se podá jen ze souvislosti s výrazem »sousední pozemky«; myslit se tu opatření stálá, protože sousedství pozemků je stálé a proto i ochrana jich proti nebezpečím, vyplývajícím z provozu dráhy, musí býti stálá. Ovšem ale ručí dráha za škody na těchto předmětech provozem způsobené přes to, že snad opatření vhodná učinila, neboť druhá věta, která toto ručení ukládá, vyslovuje naprostý příkaz, nekladouc za podmínku zavinění dráhy, zejména též ne opominutí potřebného opatření; do té míry tedy zákon ukládá dráze ručení zavinění. Avšak za škody jiné, než na přilehlých pozemcích, budovách a jiných zřízeních na pozemcích těch se nalézajících, dráha neručí. To platí zejména o všech věcech movitých,

které jen dočasně na pozemcích těch se nalézají a k příslušenství jich nepatří. Dá se velmi dobře říci, protože je to logické, že dráha ručí nejen za spálení obilí a stromů na stojato, způsobené jiskřením lokomotivy, nýbrž i za spálení všech těchto a takových plodů půdy sice již oddělených, ale posud nesklizených jako obilí požatého, stromů pokácených, ba i polního nářadí jako pluhů, kos a pod., poněvadž i to náleží k příslušenství zemědělského hospodářství, avšak nade vši pochybnost jisto jest, že ručení nevztahuje se na movitosti, jež žádným způsobem k pozemku a hospodářství na něm nenáleží. Sem mimo jiné patří zvláště dopravované obchodní zboží, na př. když po silnici běžící vedle železniční tratě dopravuje se na povozech obilí, seno, len a pod. a zboží to jiskřením lokomotivy se vzejme, nebo, když se, jako v tomto případě, zboží takové dopravuje z nádraží, kam drahou přišlo. Tu musí dopravovatel zboží, věda, že má co činiti se sousedstvím dráhy, sám pomýšleti na to, aby nebezpečí z toho hrozícímu vyvaroval a z opatrnosti učiniti potřebná opatření, buď tak, aby dopravu předsevzal v době, kdy vlaky nejedou, anebo aby zboží bezpečným krytem opatřil. Patrně, v čem záleží rozdíl: pozemek nelze ze sousedství dráhy odkliditi, on jest tu nutně pořád, i když je dráha zrovna v provozu, a proto — to je *r a t i o l e g i s* — vlastník požívá proti dráze ochrany, má nárok na náhradu škody způsobené provozem, kteráž ochrana rozšiřuje se logicky i na všechno příslušenství pozemku, protože hospodářská potřeba činí to nemožným, aby se pro ně vybíraly jen intervally, kdy dráha v provozu není, a také jinaké opatření bezpečnostní proti poškození jeho jest se strany vlastníka neproveditelným. To však neplatí tak bezpodmínečně o movitých věcech, jež se ocitly na pozemku jen mimochodem a dočasně, na př. právě za dopravy. Arciť ani svízelnou situaci držitele takových věcí nelze zneuznávat, i má i nejvyšší soud plné porozumění pro stanovisko žalobkyně, která tu žádá rovněž ručení za v ý s l e d e k. Tento požadavek je starou bolestí všech nějakým živnostenským podnikem poškozených, kteří podniku žádného zavinění dokázat nemohou a jichž usuzování, že podnikatel má ručiti za všechnu škodu, kterou provozováním podniku svého druhým způsobuje, bez ohledu na to, zda ji zameziti mohl čili nic, jest úplně oprávněné a logické, neboť i když je škoda nutným, nevyvarovatelným následkem provozu, musí ji podnikatel hraditi proto, že těží-li z podniku, musí nésti i jeho risiko. To jest v nauce i v životě již mnoho desítek let jednomyslně uznáno, nikoli však v zákoně; zákon jen velmi zdržlivě, ba neochotně, a jen po povlovných etapách přizpůsobuje se požadavku doby, která rozmachem hospodářského vývoje jeho v podstatě pořád ještě romanistické stanovisko dávno předstihla a zastaralým učinila. To bylo dlužno říci, protože dá se dobře chápati pocit krivdy, který žalobkyně má, a bylo jí proto vyložiti, že neprávem činí z něho odpovědnými soudy, neboť tyto nemohou zákon vykládati proti jeho zřejmé intenci, proti jasné vůli zákonodárcově, sice by s druhé strany uvalily na sebe výtku ještě těžší, že se dopouštějí ohýbání zákona. Přizpůsobiti zákon potřebám života neb dokonce vývoji doby mohou soudové jen potud, pokud je to možno s užitím platných vykládacích pravidel; výklad nikdy nesmí býti takový; aby činil zákonu zřejmé násilí. Jinak jest náprava už jen věcí zákonodárce. Zákon

však ještě nemá v š e o b e c n ě h o ustanovení, jež by z á s a d n ě statuovalo ručení podnikatele za výsledek, bez ohledu na zavinění, nýbrž stanoví je jen sporadicky tu a tam pro určité druhy případů, což dle platných dosud pravidel vykládacích vylučuje analogii, protože zákonodárcem vybrané nejnaléhavější případy jeví se jako výjimka z pravidla, že ručení za škodu předpokládá zavinění. Proto jest odůvodněna výtku, kterou Krainz-Ehrenzweig Syst. II. 1920 str. 582 praxi z toho činí, vině ji nad to ještě z odporu proti zákonům nového směru. On sám sice ustanovení Šu 10 lit. b) shora ad 2. vztahuje i na movité věci na sousedním pozemku se nalézající beze všeho rozdílu, avšak důvodů pro to neudává žádných, zejména neuvědomuje si rozdílu v dikci obou ustanovení 1. a 2. a důvodu zákonodárského, takže smysl nevykládá, nýbrž dekretuje (i b. II. A). Ostatně on sám pod B. uznává, že při poškození movitých věcí, jež se nenalézaly na sousedním pozemku, třeba k ručení zavinění dráhy, takže za poškození věcí nalézajících se na železničním tělese samém zvláště jako zde, ve stanici, dráha za výsledek o sobě by neručila, ač jest to případ ještě silnější než případ Šu 10 lit. b) ad 2. V tom je tedy odpor. Správnější kritérium zajisté jest, zdali se věci na železničním tělese nalézaly oprávněně nebo neoprávněně, ovšem vždy předpokládaje, že už vystoupily z dopravního svazku dle § 97 žel. dopr. řádu. Proto soudy, ač věc se sběhla ve stanici, právem se obíraly předpisem Šu 10 lit. b) a byly by ho i na tento případ vztáhly, jen kdyby byly mohly platnost jeho uznati i pro věci movité. Oproti Ehrenzweigovi srovnati dlužno Krasnopolski Obl. § 33 I. 1. pozn. 4 (vyd. 1910), Randa, Schadenersatzpflicht § 3 II. a), Eger, Eisenbahn und Verkehrsrechtl. Entsch. u. Abh. str. 123 n. n. (pro říšskoněm. právo). Zbývá tedy jen, zda žalobkyně dokázala dráze zavinění (§ 1294 obč. zák.). Ona žalobu zakládala jedinečně na to, že lokomotiva nebyla opatřena jiskrojemem, ale nižší stolice zjistily, že byla a že jímač jisker byl v pořádku. Že by existovalo nějaké účinnější opatření, než jímač jisker, jehož v tomto případě užito, žalobkyně v řízení před prvou stolicí netvrdila a neudává ani v dovolání, v čem by mělo pozůstat, nelze tedy nahlédnouti, jak může žádat, aby dráha byla užila opatření lepšího. Není také zaviněním, že dráha topila uhlím hnědým, které více jisker hází, netvrdit se ani, že by to nějakým předpisem bylo zapovězeno, a mimo to časy ještě nejsou normální. Ostatně nelze provésti vůbec důkaz, že škoda by nebyla nastala, kdyby se bylo topilo uhlím černým, protože i to jiskření působí, jež by k zapálení lnu stačilo. Lhostejno je, je-li len snadno zápalný a byl-li vůz vysoko a plně naložen, neboť je lhostejno, zda len žalobkyně přikrytí měla či nemusila, protože otázka její viny je lhostejna, když dráha za výsledek neručí a její zavinění dokázáno není, tak že pak lhostejno je, zda žalobkyně si škodu sama zavinila či nic.

Čís. 2216.

Ochrana nájemců. Žaloba na vrácení přeplatků činže z období platnosti dílem nař. ze dne 17. prosince 1918, čís. 83 sb. z. a n., dílem zákona o ochraně nájemníků ze dne 8. dubna 1920, čís. 275 sb. z. a n.